

Organ för svenskarna i Estland.

Gymnasiet — Folkhögskolan ännu en gång.

Albert Engström låter i en av sina historier en ung man yttra sig på följande sätt: "Det är roligt, så länge far och mor slåss, för då vet man, att dom är friska". Jag skulle vilja säga: "Det är roligt, att estlandssvenskarna diskutera, det är ett sundhetstecken hos svenskheten." Ett fritt och öppet meningsutbyte i olika problem inom svenskhetsarbetets ram har icke allför ofta förekommit i denna tidning, något som ingalunda alltid betytt, att olika meningar saknats. Det är först när en åsikt ställes under debatt som dess hållbarhet prövas, debattörerna tvingas att plöja på djupet för att finna skäl och motskäl. Även om full enighet icke kan uppnås, har dock frågorna fått en mera allsidig belysning till båtnad för alla parter, icke minst för dem som varit intresserade åskådare till fäktningen. Allt detta under förutsättning att diskussionen föres på ett värdigt sätt och utan annan drivfjäder än sanningskravet.

Diskussionen om vilkendera som har den största betydelsen för estlandssvenskt bildningsliv, gymnasiet eller folkhögskolan, har utan tveivel dragit fram en hel del nyttiga synpunkter. Här liksom alltid, när det gäller värdeomdömen, kan väl ett slutgiltigt svar på frågan knappast ges, då det förutsätter, att alla inlägga samma mening i det högst obestämda uttrycket "största betydelse" etc. Själva frågan är f. ö. av underordnad betydelse.

Naissaar (Nargö) - svenskhetens utpost mot öster.

Fiskarön med fiskelägen liknande Finlands och Sveriges.

För den som vill fara ut till Nargö sker det enklast med en Nargö fiskebåt från Tallinns fiskhamn. Den gör dagligen den 2 mil långa resan när havet har gett fisk och någon levande människa kan ta sig fram på vattnet.

Vi stiga omvord på motorbåten "Kalev" en vacker lördags-eftermiddag med Nargö som mål. En sjöresa förblir alltid en sjöresa också då man far till fiskarnas och fästningarnas ö, Nargö. I båten hör man genom motorbullret prat, än på svenska än på estniska, vilket som är övervägande är svårt att säga då det också bor rena ester på ön. Enligt uppgift bo där omkring 200 svenskar vilka som de övriga estlandssvenskarna ha sin egen dialekt.

Ett gott stycke från land ser man fiskeläget Södra byn, som det heter, med stugor spridda här och där i backarna. Det finns två andra byar till på ön nämligen Norra byn och Lillängen. Vad man särskilt lägger märke till från sjösidan är att målarfärgen bitit sig fast på stugorna, varför anblicken med det samma blir gladare och man tycker sig inte kommit till någon estnisk ö, utan till ort belägen betydligare norrut.

Samma känsla får man när man efter en liten stund får tillfälle att titta in i en nargösvensk stuga. Det råder ordning och reda därinne. Snyggt och rent på golv och bord, rummen möblerade och tapetserade samt

både golv och tak målade, är vad man ser. Samma renhet som råder inomhus märkes också utomhus. Jag hade en lördagskväll tillfälle att bada i badstu och fann där badstuugnen vitmenad, en sak som jag inte sett på något annat ställe. Även ladugårdarna hållas rena på Nargö, d. v. s. gödseln kastas ut på en gödselhög varje dag till skillnad från djupstallarna som ännu överallt användas i den övriga svenskbygden. Man frågar sig varav kommer denna skillnad? Jo, många av nargösvenskarna reste vid världskrigets utbrott, då de blevo tvungna att lämna ön, över till Finland och Sverige och bosatte sig där. En annan del åter bosatte sig i Tallinn. Sedan det blev fred och lugn återvände en stor del och de ha nu försökt i den ringa mån de haft råd därtill att ordna det så för sig som de sett man hade det i Finland och Sverige. En annan sak, Nargöbon äger inget jordbruk och har kanske därför mera tid att ägna sig åt hemskötseln, men det behöver inte vara hela orsaken.

Som jag redan nämnde är nargöbon endast fiskare och måste livnära sig av vad sjön ger. En enda häst finns på hela ön, (förutom de vid fäsningarna) men korna trivas där, fastän många av öns fiskare ha en ko gemensamt.

För övrigt är ön mycket vacker. Hög tall och granskog växer

Forts. sid. 2.

Gymnasiet...

delse, om man kan fastslå att båda skolorna på ett tillfredsställande sätt fylla en stor uppgift. Vilket är viktigast för kroppen att andas eller att intaga föda? Man kommer ofrivilligt att tänka på den gamla fabeln om lemmarnas uppror. Det kan också mången gång vara vanskligt nog att dra upp gränser och säga: "Se, detta har gymnasiet gjort och detta är folkhögskolans verk!" Vem vet i varje särskilt fall, varifrån den första impulsen kommer, och även om man tror sig veta detta, så bör man dock hålla i minnet, att krafter från annat håll kunna på ett avgörande sätt ha verkat bestämmande på den fortsatta utvecklingen. En sådan gränsdragning är heller knappast önskvärd. Idealet är enligt min uppfattning, att de båda institutionerna med bibehållen klar uppfattning om sina speciella uppgifter arbeta han i hand på ett sådant sätt, att fogarna i den kulturella byggnaden ingenstädes märkas. Detta sker, då alla med hjärna och hjärta fullt fatta det gemensamma målet för verksamheten och detta mål får betyda mer än den egna äran.

Beträffande frågan om den större natinnella motståndskraften hos folk med svensk läroverksbildning, så är jag av samma åsikt som hr Wieselgren och Lagman. Hr Westerblom säger sig ha bevis för en motsatt uppfattning men åsyftar tydligen icke några f. d. elever från Svenska Gymnasiet, eftersom han i samma mening uttalar en förhoppning, "att gymnasiet i Haapsalu medför bättre resultat." Än vad? Finns det överhuvudtaget någon estlandssvensk med svensk läroverksutbildning, som icke erhållit densamma vid Svenska Gymnasiet i Haapsalu? Åsyftar hr Westerblom inte helt enkelt estlandssvenskar med annan läroverksutbildning än svensk t. ex. estnisk eller tysk? I så fall delar jag fullt hans uppfattning.

Sven Boräng.

Nargö...

där, ofta ända ut till stränderna. Själva ön är 9 km. lång och 7 bred och har på flera ställen hemska minnen efter världskriget, söndersprängda fästningar och nedbrända fästningsbyggnader. Före världskriget ägdes hela ön av de där hosatta fiskarna, nu äga de blott tomten där stugan står med lite tillhörande ängsmark, allt det övriga tillhör staten.

Nargösvensken är i sig själv trevlig och humoristisk, han har också namn om sig att vara stolt. Men vem kan inte bli det som har en så stolt och trotsig arbetsgivare som nargösvensken — det fria oändliga havet.

Söndagen den 29 augusti hördes över Nargö ett egendomligt men vackert och för äldre nargösvenskar bekant ljud. Det var kapellklockan som kallade till gudstjänst i det nya kapellet. Samma klocka som över 20 år varit tyst manade åter till samling i Guds hus. Det gamla kapellet skövlades och brändes för 20 år sedan av ryssarna, men dessförinnan hade klockan och altartavlan räddats. Nu ha nargösvenskar fått ett nytt kapell som är fullt färdigt och väntar på invigning. Denna vackra höstsöndag voro dock alla Nargöbor som kunde komma samlade för att höra pastor K. Nilsson hålla högmässa och se sina egna döttrar och söner, 8 unga konfirmander, bli konfirmerade. Man såg och kände nargöbornas stora tacksamhet över kapellets tillblivelse, men mera därom när invigningen kommer att hållas.

Fridolin.

Stor flyguppvisning i Tallinn.

På söndagseftermiddagen ägde på flygfältet i Tallinn en stor flyguppvisning rum. General Laidoner förklarade i sitt öppningsanförande, att flygförbindelser inom landet antagligen snart skola öppnas i Estland. Uppvisningen omfattade såväl motor- som segelflygning. Flygaren Aikala från Finland och tysken Achgelis voro de största publikfavoriterna. Achgelis flög Aikalas maskin.

Pastor Nilssons arbetstillstånd.

Med anledning av notis i föregående nr. av Kustbon angående predikotillstånd för understecknad i Svensk-Finska St. Mikael församlingen i Tallinn ber jag få meddela, att jag såsom sjömanspräst redan tidigare har dylikt tillstånd och kommer att fortsätta min predikoverksamhet ehuru lokalen ännu icke är bestämd.

Tillståndet att avsluta konfirmandundervisningen på Naisaar (Nargö), har beviljats av biskop Rahamägi, på min egen framställning.

Nargö, d. 22 aug. 1938.

K. Nilsson.

Kolera rasar i mellersta och Nordkina.

Enligt telegrambyrån Domei rasar en koleraepidemi i Tientsin. Sjukdomen sprider sig snabbt i Kinas Norra och mellersta provinser. I Peking, Shanghai, Nanking, Taijuan, Tjufu och Tsinan äro för närvarande hundratals läkare och sjukvårdare sysselsatta med att vårda de insjuknade. Man har vaccin i en mängd, som är tillräcklig för behandling av en och en halv miljon fall.

Japanerna ha tagit Liuan.

Enligt senaste meddelanden från Kina fortsätter den japanska framryckningen från norr och öster mot Hankou. I provinsen Anhuei ha japanerna tagit Liuan 250 km. från Hankou. En annan kolonn befinner sig nära Hutjan cirka 30 km. sydväst om Hankou. Båda dessa städer utgöra viktiga baser vid foten av Tapienberg, som bilda främsta försvarslinjen. Söderom Jangtse fortgår den japanska frammarschen också. Enligt oberoende uppgifter står den kolonn, som inträngt i provinsen Hupei, endast 140 km. norr om Hankou. Längs järnvägen söder om Kiukiang öva de japanska styrkorna stark press på de kinesiska trupperna, som äro koncentrerade strax norr om staden Teian. Denna ligger 70 km. norr om Nantjang, huvudstaden i Kiangsi, som är det närmaste viktiga målet för japanerna på denna front.

Svenskhetsproblemet.

Undertecknad har med intresse följt diskussionen i Kustbon angående det svenska gymnasiet och folkhögskolans betydelse och har ingenting att tillägga i denna fråga. Har själv icke så litet arbetat för att få såväl den ena som även den andra av dessa skolor till stånd, och båda anstalterna äro av betydelse var på sitt område: gymnasiet för skapande av en bildad klass jämte föregångsmän, som estlandssvenskarna äro i stort behov utav, för höjande av näringslivet, som icke heller har ringa betydelse för de fattiga och efterblivna estlandssvenskarna.

Professor Wieselgrens värda inlägg "Oföretagsamhet" i nr. 23 berör i någon mån mig personligen — jag vill ingalunda därmed påstå, att prof. W. haft för avsikt att klandra mig, men såsom orden nedskrivits kunna de ge anledning till misstolkning. Bl. a. läses följande i artikeln: "Den svenske folksekreteraren . . . lär i detta föredrag hava gett en så vacker målning av den estniska minoritetslagstiftning att åhörarna bibragtes den uppfattningen, att Estlands svenskar levde under friare förhållanden än alla mindretal i andra länder. Då hr Blees från S.O.V:s uppfattning avvikande syn på dessa frågor ju är välbekant etc." Att åhörarna möjligen icke väntat en sådan målning av vår minoritetslagstiftning, som den jag i mitt föredrag gav, kan nog vara möjligt, men jag har hållit mig till fakta, och man torde knappast ha anledning att klandra själva lagstiftningen, även om minoriteterna självfallet ännu haft en del önskemål härutinnan. Men att min syn på dessa frågor skulle vara avvikande från S.O.V:s förvånar mig — själv ständig medlem inom S.O.V. — icke så litet. Jag har själv icke vetat, att S.O.V. haft en annan syn på dessa frågor och att det t. o. m. skulle vara allmänt bekant. Åsikterna kunna ju i många avseenden vara olika här i världen, men om någon av läsarna i berörda fall möjligen skulle hitta på att tolka ordalydelsen så, att svenske folk-

Saxat.

Ur "Pävaleht" av den 24 aug. läsa vi följande:

"Svenska klasskomplektet på Nargö stänges. På Harjumaa skolstyrelses sammanträde den 1 aug. beslöts likvidera det vid Nargö folkskola arbetande svenskspråkiga klasskomplektet på grund av det ringa antal elever och sammanslåttillettgemensamt klasskomplekt eleverna av estnisk och svensk härstamning. För att ge möjlighet åt svenskarna att lära modersmålet beslöts göra framställning till bildningsministeriet att de svenska eleverna måtte få undervisning på modersmålet med 5 timmar i veckan."

Kustbons medarbetare har med anledning av ovanstående notis haft ett samtal med sekreteraren Väinastu på Harjumaa skolstyrelse varvid han upplyste att det fanns 10 svenska elever och 6 estniska vid ovanberörda skola. Vidare påstod han att alla nargöbarn förstodo lika bra estniska som svenska varför det inte mötte hinder att undervisningen skedde på estniska språket.

Nu har emellertid krafter satts i rörelse att få Nargö skola till en privat skola, vilket myndigheterna förklarar sig ingenting ha emot. De ha också lovat understöd med en summa som motsvarar kostnaderna för svenska språkets undervisning vid ett estniskt klasskomplekt. Vilken den slutliga lösningen blir är i skrivande stund omöjligt att säga, då underhandlingarna som bäst pågå.

sekreteraren t. ex. är statsvänlig men svenskfientlig och S.O.V. omvänt, så skulle han begå ett misstag både mot S.O.V. och även mig. Man kan vara både stats- och svenskvänlig. Det är åtminstone glädjande, om man tror, att jag står på god fot med statsmyndigheterna. Det överensstämmer också med sanningen. Men om man samtidigt tvivlar på min svenskvänlighet, så gör man nog ett stort misstag. Mina handlingar, även om sådant icke setts till i tidningar, tala ett annat språk, och t. o. m. då det gällt för minoriteten viktiga lagstiftningsfrågor har jag så långt mina små befo-

Folkhögskolan.

Till rektor för Birkas lantbruks- och folkhögskola 1938/39 har bildningsministeriet utnämnt skolans förra rektor Pelle Byström, till husmor för samma skola fru Elisabeth Byström.

Utnämningar.

President K. Päts utnämnde i onsdags till justitiekansler riksrättens förre viceordförande Anton Paldwadre.

Justitiekanslerns uppgift är att kontrollera lagligheten av statsinstitutionernas verksamhet.

Till ledare för presidentkansliet, viceprokurör Elmar Tambek.

Till vicekrigsminister, generalmajor Tõnis Rotberg.

genheter räckt, sökt framhålla minoritetens intressen och för ändamålet bl. a. gjort uppvisningar, vilket andra estlandssvenska institutioner mig vederligt knappast gjort ej heller kunnat göra.

Dessa rader äro skrivna icke för någon som helst polemiks skull ej heller såsom något slags klander mot profesor Wieselgren, som ju icke haft någon ond avsikt, utan för att reagera mot möjliga missuppfattningar.

N. Blees.

Estlandssvensk idrottsinsats.

Vår under idrottsdagen prisbelöna bäste löpare M. Westerblom har i dessa dagar skrivit sitt namn i landets mästerskapstabeller. Under Estniska Mästerskapstävlingarna i stafett i Tartu den 20 och 21 augusti sprang han med i ÜENÜTO:s lag, vilket placerade sig som numero ett och således erhöll Estlands mästerskapstitel i 4×1500 m. I laget sprungo utom Westerblom R. Sams, F. Tungal och E. Hurt. Vår man, som sprang i första växeln, slog närmast följande man med ca 15 m., vilket försprång sedan Sams ökade till 50 m. Westerbloms tid på sträckan var trots hållregnet och uppblötta banor 4,21,6 min. Som andra lag placerade sig Tallins Kalev (Eliste, Koovik, Anier och Prööm). Tredje lag Tartu A.S.K.

Idrottsinsats...

Därmed är M. Westerblom den första estlandssvensken, som gjort sitt namn känt inom hela landets idrottskretsar och är den förste estlandssvensken, som kan bära landets mästerskapsmärke i idrott.

Samma lag, ökat med klubbkamraten Vaks försökte sig på Tallinns stadion den 25 augusti att förbättra landets gällande rekord på sträckan 5×1000 m., vilket endast på grund av den starka vinden som rådde, misslyckadss med endast ca 3 sekunder. Därunder var vår mans tid på sträckan 2.41,9 min.

Jordens järnvägsnät.

Enligt den senast offentliggjorda statistiken uppgår jordens järnvägsnät till 1380,846 kilometer, när alla i trafik varande sträckor sammanräknas. 57,5 procent av alla järnvägar falla ensamt på det vida mindre Europa. Det absolut tätaste järnvägsnätet inom Europa finna vi i Belgien. Där komma 36,5 järnvägskilometer på 100 kvkm.

Man kan göra sig ett begrepp om utbredningen av jordens järnvägsnät, om man betänker, att man skulle erhålla en 30-spårig järnväg på jordklotets längsta sträcka, vid ekvatorn, ifall man kunde lägga alla jordens järnvägsspår just utefter ekvatorn. Om man kunde bygga en järnväg till månen, så kunde vi, med användande av jordens hela järnvägsnät, köra tresårigt till månen, vilket ju är onödig lyx. Dessutom bleve 200,000 kilometer över att användas för arbetena på linjen och anknypningar.

Meddelande.

Tallinns Finsk-Svenska St. Mikael's församlings damer, bedjas godhetsfullt infinna sig i Svenska kyrkan tisdagen den 6 september.

Rengörning av kyrkans fönster, kronor och golv.

Kyrkvaktmästaren.

Tallinn d. 31 aug. 1938.

Norrköpings Kemiska Undersökningsanstalt

Norrköping, Tel. 1249.

Utför kemiska analyser och provtagningar.
Inneh: Civiling. John Wanselin, stadskemist.

1.000.000

Under juli månad 1937 monterade vi den Hermes herrvelociped, som fick löpande tillverkningsnummer 1.000.000. Hälften av detta antal har försålts under de senaste åren. Ungefärligen varannan svensk cyklist har någon gång under Nymans snart 50-åriga tillvaro varit ägare till en cykel, som leder sitt ursprung från Nymans. Följ deras exempel o. bliv nöjd!

TURISTER! Varje ägare av en Hermes, ny eller gammal, tillförsäkras betydande rabatt vid turistfärd med Sveabolagets ångare under tiden 15 maj - 15 sept. Begär reserabattkort genom våra försäljare. Förteckning över auktoriserade Hermesförsäljare återfinns Ni på sista sidan i varje del av Rikstelefonkatalogen.

Hermes

CYKELN MED DELAR
AV ROSTFRITT STÅL

A/B NYMANS VERKSTÄDER, UPSALA

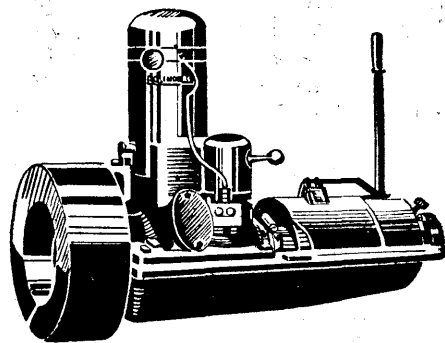
Norra Europas största och ledande velocipedfabrik

Auktoriserad Hermesförsäljare i Estland:

Firma K/M Anton Willberg

Paldiski maantee 5, Tallinn.

**Den lämpligaste
motorn
för östersjöfiske!**

BOLINDER'S RÅOLJEMOTOR

typ W3, 1-cyl. med backslag, 8—10 hk.

Billig i drift.

Pålitlig i alla situationer.

A.-B. BOLINDER-MUNKTELL, ESKILSTUNA, SVERIGE

Utgivare:

Svenska Odlingens Vänner

Redaktion:

M. Westerblom, ansvarig red.

A. Stahl.

A. Aspelin.

Rüütli 3, Tallinn.

Tel. 470-08.

Prenumerationspris:

Inrikes	Utlandet
1 år Ekr 2:—	1 år Ekr. 4:—
1/2 „ „ 1:—	1/2 „ „ 2:—

Frimärkssamlare!

Svensk student önskar träda i bytesförbindelse med frimärkssamlare i Estland.

*Sten Österlöf,
Djursholm, Sverige.*

Sjuntorps Aktiebolag

SJUNTORP

Rekommenderar sina välkända tillverkningar.

Prima PORTLAND CEMENT

från

A/B Gullhögens Bruk, Skövde.

A.-B. GESTRIKLANDS YLLEFABRIK

JÄRBO

FILTAR VADMAL SPORTTYGER

Clotströms

Rostfria Kokkärl

rekommenderas.